

3. TEKMOVANJE IZ ZNANJA PSIHOLOGIJE ZA SREDNJE ŠOLE

DRŽAVNO TEKMOVANJE

25. marec 2022

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Najprej na list za odgovore prilepi svojo šifro.

Po poli z vprašanji lahko poljubno pišeš; odgovori na njej se ne bodo upoštevali.

Vse svoje odgovore vpisuj na list za odgovore.

Preden odgovoriš na vprašanja, pozorno preberi navodila in vprašanja. Če se zmotiš, prečrtaj napačni odgovor in označi, kateri odgovor je pravilen. Če ocenjevalec ne bo mogel razbrati, kateri odgovor je označen kot pravilen, za odgovor ne dobiš nobene točke.

Piši čitljivo. Za pisalo lahko uporabljaš kemični svinčnik ali nalivno pero, drugih pisal in brisalca ni dovoljeno uporabiti.

Čas reševanja je 60 minut.

Veliko uspeha na tekmovanju!

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

Pri nalogah od 1 do 10 list za odgovore zapiši odgovor, kot to zahteva naloga.

1. **Kateri psiholog je najbolj pomemben za eksperimentalno raziskovanje učenja z instrumentalnim pogojevanjem pri živalih?**

To je bil _____ (napiši priimek raziskovalca).

2. **Helena ne mara rdeče barve, odkar je bila v bolnici, na oddelku za krvne bolezni, kjer so vse medicinske sestre oblečene v rdeče uniforme. S katero vrsto učenja bi lahko pojasnili nastanek njenega čustvenega odnosa do rdeče barve?**

To je _____.

3. **Katero vrsto učenja najpogosteje uporabljajo lastniki psov za to, da bi se psi naučili ubogati besedne ukaze, kot so npr. »sedi« ali »k nogi«?**

To je _____.

4. **Dogodke klasičnega pogojevanja razvrsti od prvega do zadnjega.**

A - pes se slini na zvok zvončka

B - pes se slini na hrano v gobcu

C - pes se slini na hrano v gobcu, medtem ko zvonček zvoni

D - pes se slini na zvok zvončka, vendar tudi na podobni zvok gonga

Pravilno zaporedje je _____ (zapiši črke, ki označujejo posamezne dogodke)

5. **Elemente modelnega učenja zapiši v pravilnem vrstnem redu.**

A - motivacija

B - pozornost

C - zapomnitev

D - izvajanje

Pravilno zaporedje je _____ (zapiši črke, ki označujejo posamezne elemente)

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

6. Marjeta svojim prijateljicam z navdušenjem pripoveduje o dogodkih, ki so se zgodili že dolgo nazaj, ko je v šoli igrala v predstavi za starše. Opisuje, kje vse so pet mesecev vadili, kako so potekale vaje, kdo ji je pomagal vaditi besedilo, kako je predstava napredovala, kakšna čustva je doživljala na vajah in na predstavi, kako jo je ščemelo v trebuhu pred nastopom, katero glasbo so vključili v predstavo in katere ne. Iz opisanega vidimo, da ima Marjeta dober spomin. Kako imenujemo vrsto dolgotrajnega spomina, iz katerega Marjeta črpa svoje opise?

To je _____ spomin.

7. Katero področje psihologije se ukvarja z ugotavljanjem zanesljivosti spomina pri pričevalcih (pričah) kaznivih dejanj?

To je _____ psihologija.

8. Jure dobro skrbi za to, da bo njegovo učenje uspešnejše. Pred učenjem gre na sprehod ali tek po gozdu, da "prezrači" svoje možgane, med učenjem poje kakšno sadje, izogiba pa se sladkim ali slanim prigrizkom. Na svoji delovni površini ima vedno ~~ima~~ lepo urejene učne pripomočke, da jih takoj najde in po potrebi uporabi, mobilni telefon pa med učenjem odloži v sosednji sobi, da med učenjem ne bi pregledoval novih objav prijateljev.

Kateri dve skupini dejavnikov uspešnega učenja sta ponazorjeni pri Juretu?

To so _____ in _____ dejavniki.

9. Osnovnošolec Ferdinand je v šoli zelo moteč med poukom. Stalno se vrti na stolu, klepeta, moti razlago, meče papirčke. Razredničarka želi, da se to njegovo vedenje konča, zato se je s starši in drugimi učitelji takole dogovorila: vsakič, ko bo Ferdinand 15 minut umirjeno sodeloval, bo dobil zvezdico. Za deset zvezdic bo nagrajen, in sicer tako, da bo lahko vodil neko igrivo vajo pri pouku. Poimenujte opisano obliko spreminjanja vedenja.

To je _____.

10. Jožica se ne spomni, kaj je danes jedla za zajtrk, dobro pa se spomni, s kom je odšla na maturantski ples pred 40 leti. Kateri od prvih znakov demence je opisan?

To je _____.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

Pri nalogah od 11 do 30 na listu za odgovore obkroži črko P, če je trditev pravilna, oziroma črko N, če je trditev napačna.

11.	Ivan Pavlov je bil ruski fiziolog, ki se je v zgodovino psihologije zapisal z odkritjem klasičnega pogojevanja.	P	N
12.	Učenje, ki poteka brez lastne izkušnje, torej tako, da se učimo iz izkušenj drugih, ni učenje.	P	N
13.	Strahu pred pajki se lahko naučimo tudi z modelnim učenjem.	P	N
14.	Kratkotrajni spomin predstavlja vrsto spomina, ki za zelo kratek čas shrani informacije v takšni obliki, kot jih najprej občutimo.	P	N
15.	Kratkotrajni spomin je v primerjavi s trenutnim manj obsežen.	P	N
16.	Obseg kratkotrajnega spomina je v otroštvu neomejen, nato pa se s staranjem zmanjša.	P	N
17.	Učenec, ki si je učne vsebine dobro zapomnil, jih bo znal tudi razložiti s svojimi besedami.	P	N
18.	Implicitni spomin se nanaša na informacije, ki jih ne obnavljamo zavestno, a smo si jih zapomnili.	P	N
19.	Depresivni bolniki, ki so jih zdravili z elektrokonvulzivno terapijo, so pozabili dogodke, ki so se zgodili nekaj tednov pred elektrošokom, ne pa zgodnejših.	P	N
20.	Bartlett je pri proučevanju sprememb zapornitve uporabljal dve metodi: metodo ponovne reprodukcije in metodo simultane reprodukcije.	P	N
21.	Večina zgodnjih avtorjev, ki so preučevali spomin, delovanje spomina utemeljuje na asociacijskih povezavah.	P	N
22.	Freud je bil prepričan, da pozaba oz. izguba spominov ni mogoča.	P	N
23.	Na uspešnost in učinkovitost učenja vplivajo zunanji in notranji dejavniki, pri čemer med slednje uvrščamo socialne in fiziološke dejavnike.	P	N
24.	Priporočljivo je, da si učenci v kratkih odmorih izboljšajo prekrvavitev in prehranjenost možganov z aktivnim gibanjem po učnem prostoru.	P	N
25.	Stanje čutil ne vpliva na uspešnost učenja, saj slabovidni in naglušni lahko enako učinkovito usvajajo nova znanja.	P	N
26.	Rose (1988) poroča o raziskavah, s katerimi so ugotovili, da na učenje spodbudno vpliva poslušanje baročne glasbe.	P	N
27.	Strah uvrščamo med neprijetna čustva, zato ima vedno negativen vpliv na učinkovitost učenja.	P	N
28.	Dijaki lahko svojo motivacijo za učenje povečajo tako, da si postavijo jasne cilje v povezavi z znanjem.	P	N
29.	Če bomo na ustnem preizkusu stali, se je priporočljivo v tem položaju tudi učiti, saj bomo na ta način pri izpraševanju lažje priklicali informacije, ki smo se jih naučili.	P	N
30.	Demenca je del normalnega staranja.	P	N

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

Pri nalogah 31 do 70 na listu za odgovore obkroži črko, ki označuje pravilni odgovor.

31. **Katero spoznanje o psihičnem procesu učenja dobro prikazuje odlomek (v učbeniku za 2. letnik) iz biografije Helen Keller?**
- A. O pomenu učenja za razvoj posameznika.
 - B. O tem, da se gluhi in slepi ne morejo veliko naučiti.
 - C. O vlogi klasičnega pogojevanja.
 - D. O pomenu dobrih pripomočkov za učenje.
32. **Thorndike je bil med prvimi raziskovalci, ki so raziskovali učenje, pri katerem je verjetnost pojavljanja vedenja v prihodnosti odvisna od posledic, ki vedenju sledijo. To vrsto učenja imenujemo tudi:**
- A. Operativno pogojevanje.
 - B. Operantno pogojevanje.
 - C. Opozicionalno pogojevanje.
 - D. Operacionalno pogojevanje.
33. **V katerem od spodnjih primerov gre za učenje čustvenega vzburjenja?**
- A. Tinetu je okus po kumarah odvratel, saj je nekoč kot otrok bruhal zaradi pokvarjenih kumar.
 - B. Doječim materam ob običajni uri, ko dojijo otroka, začne teči mleko, čeprav otrok še ne sesa.
 - C. Brigiti prileti mušica mimo očesa, vendar Brigita še pravočasno zapre veke.
 - D. Olga hodi mimo restavracije, ko zavoha vonj po pečenki in nenadoma dobi občutek, da je lačna.
34. **V kateri od spodnjih opisanih televizijskih komercialnih reklam gre za uporabo klasičnega pogojevanja?**
- 1. primer: Lepa mlada ženska se slači in med tem govori, kako je avtomobil Škoda super avto.
 - 2. primer: Siv zavaljen mlad muček priteče, pojé konzervo hrane Whiskas, nato pa zaspi in nežno prede.
 - 3. primer: Lepa filmska igralka pokaže čudovite dolge skodrane lase in pove, da uporablja šampon Dove.
- A. V prvem primeru.
 - B. V drugem primeru.
 - C. V tretjem primeru.
 - D. V vseh treh primerih.
35. **Štiriletnega Maksa mama uči prepoznavati črko M, ki je začetnica njegovega imena. Vsakič, ko Maks pravilno prepozna črko, se mama nasmehe, ga pohvali in mu da kovanec za 50 centov. Opisano je instrumentalno pogojevanje, in sicer primer uporabe:**
- A. Primarne podkrepitve pri učenju.
 - B. Sekundarne podkrepitve pri učenju.
 - C. Primarne in sekundarne podkrepitve pri učenju.
 - D. Terciarnne podkrepitve pri učenju.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

36. Enoletni Maksimilijan je prvič prišel k dedku Mrazu po darilo. Ko je zagledal bradatega in velikega dedka Mraza, se je močno ustrašil, začel je jokati in se skrivati v mamino naročje. Mama ga je hrabrila z besedami in se na široko smehljala dedku Mrazu. Čez nekaj minut se je tudi Maksimilijan začel smehljati. Katero obliko učenja lahko prepoznamo v tem opisu?

- A. Besedno učenje.
- B. Modelno učenje.
- C. Klasično pogojevanje.
- D. Instrumentalno pogojevanje.

37. Miha bo vprašan angleščino, kar mu povzroča stisko, ki jo občuti kot tesnobo. Ker se nikakor ne more pomiriti in se njegova tesnoba stopnjuje, Miha zapusti učilnico in gre domov. Ko to naredi, se tesnoba zmanjša.

Kateri od načinov učenja z instrumentalnim pogojevanjem je razviden iz primera?

- A. Kaznovanje.
- B. Nagrajevanje.
- C. Negativna podkrepitev.
- D. Pozitivna podkrepitev.

38. Čepprav je pogojni odziv dobrega počutja ob zaužitju alkohola pri zdravljenem alkoholiku že ugasnil in je oseba že več let abstinent, se lahko že ob majhni količini popitega alkohola pri njem pojavi nezadržna želja po pitju.

Kateri od navedenih strokovnih pojmov pojasnjuje ta pojav?

- A. Spontana obnovitev pogojnega odziva.
- B. Ugašanje pogojnega odziva po odmoru.
- C. Generalizacija pogojnega odziva.
- D. Diferenciacija pogojnega dražljaja.

39. Katera od zapisanih trditev o učenju z instrumentalnim pogojevanjem je pravilna, če upoštevamo zakon učinka?

- A. Dijak en dan pred testom ostane doma in se uči, zato bolje piše test. V prihodnje bo vedel, da se je treba začeti učiti prej in ne bo več odlašal z učenjem do zadnjega dne.
- B. Dijak en dan pred testom ostane doma, se uči, a mu učenje pod pritiskom povzroča težave, zato slabše odpiše test. Tudi pri naslednjem testu bo odlašal z učenjem do zadnjega dne.
- C. Dijak en dan pred testom ostane doma in se uči, a ne uspe predelati vse snovi in testa ne odpiše dobro. Kljub temu bo naslednjič ostal doma en dan pred testom.
- D. Dijak en dan pred testom ostane doma in se uči, zato bolje odpiše test. V prihodnje bo zaradi te izkušnje skušal ostati doma pred vsakim testom, da bi se lahko dobro naučil.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

40. Tine želi na proslavi recitirati Prešernovo Zdravljico z enakimi poudarki kot slaven slovenski filmski in gledališki igralec. Najprej se je na pamet naučil besedilo pesmi, potem pa si je ogledal videoposnetke igralčevih recitacij, da bi se naučil enakih poudarkov. Kateri vrsti učenja sta potekali pri Tinetu?
- A. Besedno učenje nižje ravni in modelno učenje.
 - B. Besedno učenje višje ravni in instrumentalno pogojevanje.
 - C. Besedno učenje višje ravni in modelno učenje.
 - D. Besedno učenje nižje ravni in instrumentalno pogojevanje.
41. Kaj od navedenega NI stopnja v shemi procesa pomnjenja?
- A. Zaznavanje.
 - B. Usvajanje.
 - C. Ohranjanje.
 - D. Obnavljanje.
42. Kdo je prvi eksperimentalno proučeval količino pozabljenega oziroma ohranjenega gradiva?
- A. Bandura.
 - B. Bartlett.
 - C. Ebbinghaus.
 - D. Freud.
43. Katera od navedenih trditev NE drži?
- A. Deklarativni spomin obsega vse informacije, ki jih lahko opišemo ali sporočimo.
 - B. Epizodični spomin vsebuje zaporedje dogodkov v življenju brez spremljajočih čustev.
 - C. Semantični spomin je spomin pomenov besed oz. pojmov, ki jih besede označujejo.
 - D. Kompetenca je kombinacija deklarativnega in proceduralnega znanja ter stališč in vrednot.
44. Obseg kratkotrajnega spomina lahko povečamo s povezovanjem informacij v skupine, kategorije ali gruče. Vendar je tudi število takih skupin ali gruč v kratkotrajnem spominu omejeno na:
- A. 2 gruči.
 - B. 3 do 4 gruče.
 - C. 5 do 9 gruč.
 - D. 10 do 12 gruč.
45. Zagovorniki računalniške metafore poudarjajo podobnost med delovanjem računalnika in človeškega spoznavnega procesa, pri čemer je *hardware* primerljiv z:
- A. Glavo.
 - B. Računalniškim programom.
 - C. Živčnim sistemom.
 - D. Duševnostjo (npr. spominom).

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

46. Katero fazo v procesu pomnjenja preverjajo učitelji pri pisnem ali ustnem ocenjevanju znanja?

- A. Pozabljanje.
- B. Usvajanje.
- C. Ohranjanje.
- D. Obnavljanje.

47. Med otroki je priljubljena igra *spomin*, pri kateri igralci obračajo kartonske kartice s podobami in iščejo enake pare.

Katero vrsto spomina se preverja s to igro?

- A. Proceduralni spomin.
- B. Semantični spomin.
- C. Epizodični spomin.
- D. Predstavni spomin.

48. Psihologa Binet in Henri sta pri priklicu besednih informacij opazila zanimive napake. Tako se lahko posameznik zmoti in reče »krava je rodila« namesto »krava je povrgla«. Do te napake pride zaradi:

- A. Pomenske podobnosti izrazov.
- B. Zvočne podobnosti izrazov.
- C. Fonetične podobnosti izrazov.
- D. Vidne podobnosti izrazov.

49. Prepoznavanje storilca je kompleksna in težka naloga z veliko verjetnostjo napak. Nekatere značilnosti storilcev in pričevalcev pripomorejo k temu, da je prepoznavna boljša.

Katera trditev o prepoznavi NI pravilna?

- A. Prepoznavna je boljša, če je storilec pripadnik iste rase kot priča.
- B. Prepoznavna je boljša, če je storilec pripadnik druge rase kot priča.
- C. Prepoznavna je boljša, če je storilec iste starosti kot priča.
- D. Prepoznavna je boljša, če ima storilec nenavadne, edinstvene obrazne poteze.

50. Katera trditev o pričevanju očitidcev je pravilna?

- A. Izjava priče, ki je bila ob dogodku pod vplivom psihoaktivnih substanc, ne bi bila nič bolj verodostojna, če bi bila priča tudi pri podajanju izjave pod vplivom enakih psihoaktivnih substanc.
- B. Na popačenje podatkov v spominu lahko vplivajo predhodne informacije o dogodku, o katerem poročamo.
- C. Otroci in starejši so kot priče manj zaupanja vredni, saj se prvi hitreje zmedejo, slednji pa so bolj sugestibilni.
- D. »Dvojno slepe« prepoznave storilcev so odsvetovane, saj lahko pride do sugeriranja.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

51. **Dijaki se lahko razlikujejo po tem, kateremu čutilu dajejo prednost pri sprejemanju in predelavi informacij. Glede na to lahko rečemo, da imajo različne:**
- A. Temperamente.
 - B. Sposobnosti.
 - C. Učne stile.
 - D. Vrste inteligentnosti.
52. **Miha je srednješolec, ki želi pridobiti Zoisovo štipendijo, zato pogosto računa svojo povprečno oceno. Jezi ga, da imajo v šoli toliko predmetov, saj se mora zaradi tega stalno učiti. Po opisu lahko presodimo, da je Miha za učenje v šoli:**
- A. Notranje motiviran.
 - B. Zunanje motiviran.
 - C. Nezavedno motiviran.
 - D. Predzavestno motiviran.
53. **Filip želi svojega psa naučiti, da mu prinese copate, ko se vrne iz službe. Proces učenja začne s tem, da v copato spusti pasji piškot in ko pes pride k copatu, za nagrado dobi priboljšek. Po dveh dneh Filip da psu priboljšek le, če copat prime z zobmi. V naslednjem koraku Filip psa nagradi s priboljškom samo, če mu pes copat prinese do vrat. Po dveh tednih učenja pes takoj, ko Filipa zasliši prihajati k vratom, prinese copat. Kako se je pes naučil prinašati copate svojemu gospodarju?**
- A. Z modelno tehniko učenja.
 - B. Z metodo poskusov in napak.
 - C. S programiranim učenjem.
 - D. Z oblikovanjem vedenja s postopnim približevanjem.
54. **Katera od navedenih značilnosti NE opisuje pojma kompetenca?**
- A. Sklop znanj, ki nam omogoča uspešno opraviti določeno nalogo.
 - B. Veščine in spretnosti, ki nam olajšajo izvajanje določene naloge.
 - C. Osebnostne lastnosti, vrednote in stališča, ki olajšajo izvajanje določene naloge.
 - D. Podpora učiteljev, staršev in sošolcev, ki olajša izvajanje določene naloge.
55. **Pri učenju iz pisnega gradiva se lahko učimo takole: List papirja razdelimo v dve enaki koloni. V levi koloni s svojimi besedami izpišemo bistvene ideje in primere, v desni koloni pa le najpomembnejše ključne besede. Ko pokrijemo levo kolono, snov ponavljamo s pomočjo ključnih besed. Kako se imenuje opisana strategija?**
- A. Paukova strategija.
 - B. Strategija kolon.
 - C. Strategija PV3P.
 - D. Strategija VŽN.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

56. Učiteljica pred obravnavo nove snovi pri pouku najprej vpraša dijake, kaj o temi že vedo in jih prosi, da to zapišejo v zvezek. Potem jim naroči, naj razmislijo, kaj bi o tej temi želeli izvedeti, in tudi to dijaki zapišejo v zvezek. Nato učiteljica nadaljuje s poučevanjem snovi in na koncu dijaki povedo, kaj so se novega naučili, in preverijo, če so izvedeli tudi tisto, kar so želeli o temi izvedeti. Katero strategijo učenja uporablja učiteljica?
- A. Strategijo VŽN.
 - B. Strategijo PV3P.
 - C. Paukovo strategijo.
 - D. Mnemotehniko.
57. Maja veliko pozornosti nameni urejenim zapiskom pri pouku. Poskrbi, da ima vse zapiske, njeni zapiski so čitljivi, bistvo poudarja z barvami, sama poišče slike in jih nalepi v zvezek. Med učenjem si pogosto skicira sheme učne snovi, oblikuje izpiske ali miselne vzorce. Lahko rečemo, da Maja pri učenju v šoli zna uporabljati:
- A. Strategije za načrtovanje lastnega učenja.
 - B. Učne strategije za spremljanje lastnega učenja.
 - C. Mnemotehnične učne strategije.
 - D. Organizacijske učne strategije.
58. Številne osebe in institucije, ki so vključene v proces socializacije, imenujemo:
- A. Dejavniki oz. nosilci socializacije.
 - B. Dejavniki oz. spodbujevalci socializacije.
 - C. Dejavniki oz. ojačevalci socializacije.
 - D. Dejavniki oz. kazalci socializacije.
59. Kateri od spodnjih primerov ponazarja primarno socializacijo?
- A. Miha se je doma od babice naučil, kako se zahvalimo za darilo.
 - B. Jana se je od učiteljice naučila pravil bontona.
 - C. Robi se je od Spužija Kvadratnika naučil pravil obnašanja v fantovski skupini.
 - D. Anja se je od sosedov naučila pravil primernega pozdravljanja.
60. Skinner je pri iskanju možnosti za spreminjanje osebnostnih potez ali vedenja poudarjal predvsem:
- A. Opazovanje vedenja drugih ljudi okoli nas.
 - B. Podkrepljevanje zaželenega vedenja.
 - C. Kaznovanje nezaželenega vedenja.
 - D. Razmišljanje, kaj je za nas boljša izbira.
61. Kaj velja za naučeno nemoč?
- A. Seligman je pokazal, da se naučene nemoči lahko naučimo s klasičnim pogojevanjem.
 - B. Možnost, v kolikšni meri smo v preteklosti uspeli nadzorovati svoje okolje in izide, vpliva na našo motivacijo v sedanosti.
 - C. Ko enkrat pride do naučene nemoči, ta več ne upade.
 - D. Seligman je bil mnenja, da se ugotovitve o naučeni nemoči razlikujejo od simptomov reaktivne depresivnosti.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

62. Kateri od spodnjih primerov najbolje opisuje vpliv stališč na učenje?

- A. Nina je odšla na počitnice k babici. Ker je že dolgo ni videla, z njo preživlja cele dneve; skupaj pečeta piškote, kuhata kosilo ipd. Pozabila pa je na učenje za test iz slovenščine. Ker ji je ostalo le še nekaj dni, se uči hitro in manj učinkovito.
- B. Nina pri slovenščini dobi slabo oceno ne glede na to, koliko se uči. Učiteljica jo tudi ustno sprašuje težje kot ostale sošolce. Zaradi tega je Ninino učenje slovenščine manj učinkovito.
- C. Nina meni, da v življenju ne bo nikoli potrebovala znanja o tem, kako napisati uradno zahvalo. Učenje slovenščine se ji zdi nepotrebno, posledično pa je njeno učenje manj učinkovito.
- D. Nina je prejšnji teden izvedela, da jo je fant prevaral. Zelo je žalostna in se težko spravi k učenju za test slovenščine, ko pa se začne učiti, je njeno učenje manj učinkovito.

63. Maturantka Vita je bila v osnovni šoli odličnjakinja. V gimnaziji se je Vita veliko učila, a je kljub temu dobivala pretežno slabše ocene, pri matematiki pa se je vsako leto borila tudi z nezadostnimi ocenami. Ko zdaj, tik pred maturo, razmišlja o sebi in svojem učenju ter ocenah, pogosto pride do spoznanj, da je »vse precej brezupno« in »da ne ve, ali bo maturo sploh lahko naredila«. Njeno situacijo in način razmišljanja najbolje opredeljuje pojem:

- A. Generalizacija klasičnega pogojevanja.
- B. Neustrezni učni modeli v srednji šoli.
- C. Instrumentalno pogojevanje z negativnimi podkrepitvami.
- D. Naučena nemoč.

64. Katera opredelitev demence je najustreznejša?

- A. Demenca je pozabljanje imen, datumov, teorij zaradi starostnih dejavnikov.
- B. Demenca je izgubljanje v času in prostoru, tudi izgubljanje predmetov.
- C. Demenca je težava pri komunikaciji, ko človek ne najde pravih besed za izražanje.
- D. Demenca je stopnjevanje težav s spominom do te mere, da zmotijo posameznikovo življenje.

65. Vzrok za nastanek demence še ni odkrit. Med glavne dejavnike, ki pripomorejo k nastanku, štejemo:

- A. Introvertiranost, nižjo izobrazbo, zmanjšano miselno aktivnost in moški spol.
- B. Starost, manjšo miselno aktivnost, socialno izolacijo ter nižjo izobrazbo.
- C. Starost, introvertiranost, socialno izolacijo in manjšo miselno aktivnost.
- D. Starost, ženski spol, nižja izobrazbo in ekstravertiranost.

66. Janez ima demenco. Zdravnik ga vpraša, koliko je star. Janez odgovori, da je bil rojen leta 1945.

Kako bi pojasnili Janezov odgovor glede na značilnosti njegove bolezni?

- A. Ko ga zdravnik prosi, da pove, koliko je star, Janez odgovori napačno, čeprav ve, katerega leta smo. Ima težave z računanjem.
- B. Za demenco je značilno pozabljanje svežih informacij. Janez odgovori pravilno.
- C. Janez si je leto svojega rojstva zapomnil, ko je bil še zdrav, ne ve pa, katerega leta smo sedaj. Odgovori napačno.
- D. Janez pove, da je bil zgolj zamišljen in da je vprašanje razumel narobe. Ko ga zdravnik še enkrat vpraša, koliko je star, Janez odgovori pravilno.

3. tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Državno tekmovanje, 25. marec 2022

67. **Marjan je bil včasih veseljak, ni imel težav z zaupanjem. Sedaj se le redko nasmeje, je sumničav in čisto brez volje. Za plačevanje računov z mobilno aplikacijo porabi veliko več časa kot prej. Pri igranju šaha se s trdnjavo premika po diagonali (pozablja pravila).**

Katerega od prvih znakov demence NI v opisanem primeru?

- A. Zapiranja vase in izogibanja družbi.
- B. Osebnostnih in vedenjskih sprememb.
- C. Upada intelektualnih funkcij, nezmožnosti presoje in organizacije.
- D. Sprememb čustvovanja in razpoloženja.

68. **Kaj NI značilno za zadnji stadij Alzheimerjeve bolezni?**

- A. Bolniki so povsem nebogljeni in v celoti odvisni od pomoči okolice.
- B. Sposobnost abstraktnega mišljenja in drugih višjih možganskih dejavnosti se manjša, osebnostne poteze se spremenijo.
- C. Bolniki potrebujejo pomoč pri zagotavljanju osnovnih življenjskih funkcij in pri zagotavljanju varnosti.
- D. Pri bolnikih se začnejo pojavljati tudi težave z zbranostjo.

69. **Anica bi za svoje vnučke rada spekla palačinke, vendar se ne spomni, kam je spravila moko. Odpravi se v bližnjo trgovino, v kateri nakupuje že desetletja. V trgovini kar nekaj časa tava med policami in nikakor ne najde police z moko.**

Kaj od spodaj naštetega lahko razberemo iz opisa primera?

- A. Anica ima težave s spominom in prepoznavanjem.
- B. Anica ima težave z razumevanjem in presojo.
- C. Anica ima težave s spominom in razumevanjem.
- D. Anica ima težave s spominom in orientacijo.

70. **Katera od značilnosti NE opisuje začetka Alzheimerjeve bolezni?**

- A. Kažejo se težave s pozabljivostjo, z zbranostjo.
- B. Kažejo se težave s slabšo časovno in krajevno orientacijo.
- C. Začne se neopazno z motnjami spomina, predvsem za dogodke, ki so se zgodili že dolgo nazaj.
- D. Sposobnost abstraktnega mišljenja in drugih višjih možganskih dejavnosti se manjša.